

Stockholm, 29 augusti 2024

Remissvar på föreskrifter om ändring i Läkemedelsverkets föreskrifter
(LVFS 2009:9) om detaljhandel vid öppenvårdsapotek,
Dnr 3.1.1-2024-055316

Astma- och Allergiförbundet tackar för möjligheten att svara på denna remiss. I vårt remissvar lämnar vi synpunkter på förslagen utifrån aspekter som är viktiga ur ett konsumentperspektiv för patienter med astma, allergi, eksem och sensorisk hyperreaktivitet (SHR). Allergisjukdomar är vanliga kroniska sjukdomar. 45 procent av den vuxna befolkningen uppger att de har någon allergisjukdom och 24 procent av barnen har någon läkardiagnosticerad allergisjukdom. *)

Astma- och Allergiförbundets synpunkter på förslagen om kompetenskrav vid information och rådgivning om egenvård:

- **Vi tillstyrker alla förslagen i § 3 a om att personal som ska lämna information och rådgivning om egenvård (enligt lagen om handel med läkemedel) ska:**
 1. ha kompetens att avgöra när konsumenten rekommenderas egenvård eller ska hänvisas till hälso- och sjukvården
 2. kunna lämna producentoberoende information och rådgivning om läkemedel och andra produkter för egenvård som tillhandahålls på öppenvårdsapotek samt
 3. ha kompetens inom kundkommunikation

Motivering:

Atopiskt eksem:

Omkring vart fjärde barn och var tionde vuxen (motsvarande ungefär en miljon svenskar) har atopisk dermatit. Det innebär att en stor del av befolkningen är drabbad och att det är en folksjukdom. De flesta får sina första symtom före två års ålder. Samsjuklighet med en eller flera andra sjukdomar förekommer ofta hos patienter med atopiskt eksem. För personer med svåra besvär kan sjukdomen ha en stor negativ inverkan på livskvaliteten, till exempel genom sömnbrist, ångest eller depression samt påverka både de sociala och professionella aspekterna av vardagen. Svårt atopiskt eksem kan ofta leda till begränsningar i patientens val av yrke och fritidsaktiviteter. Även personer med lindrigt eksem kan ha påtagligt försämrad livskvalitet, men det är vanligare hos personer med svåra besvär.

Atopiskt eksem, speciellt när det är svårt eller okontrollerat, kan ge psykosocial stress och psykologisk samsjuklighet. Detta drivs av en rad olika faktorer som exempelvis att känna sig generad i sociala sammanhang, störd sömn och svår klåda, samt möjligen effekt på neuro-modulatorerna [enligt forskning](#). Att ha atopiskt eksem ger ökad risk för psykisk ohälsa och även högre suicidrisk. Personer med atopiskt eksem lider av en tung psykisk börda, speciellt under perioder av skov. En [epidemiologisk studie](#) om samsjuklighet och systemisk behandling för vuxna patienter med atopiskt eksem visade att mer än hälften av patienterna med måttliga till svåra eksembesvär uppvisade symtom på depression.

Kortison är den vanligaste behandlingsformen vid AD (ibland receptbelagt ibland receptfritt) och så gott som alla med eksem behandlas med mjukgörande kräm. För många med bl a eksem är apoteken första ordentliga kontakten vid nyupptäckt sjukdom, så råden därifrån kan vara av största vikt. Likaså är det en erfarenhet hos patienter med eksem att många bland apotekspersonalen ifrågasätter dermatologers ordination (till exempel om kortison) vilket inte direkt underlättar för patienten och gynnar heller inte vårdens trovärdighet. Idag är det ju tänkt att apoteken ska stå för mycket av egenvården ute i samhället så det är väldigt viktigt att det finns en bra kompetens där men också en självinsikt om när apotekens kompetens tar slut och således där vården ska ta vid.

Pollenallergi och astma:

En SIFO-undersökning 2021 på uppdrag av Astma- och Allergiförbundet visar att 1 av 3 svenskar har pollenallergi och 1 av fyra med pollenallergi har astma som utlöses av pollen. 3 av 10 pollenallergiker upplever under pollensäsongen stora hinder/svårigheter i sin vardag. Försämrad sömn eller ökad trötthet är vanligast (uppges av hälften). Fyra av tio får också en negativ påverkan på sin prestation och koncentration. En övervägande majoritet (drygt 8 av 10) av pollenallergikerna använder läkemedel för att lindra sina symtom. Hälften med pollenallergi som tar läkemedel har kvarstående besvär efter medicinering. Men runt hälften av dem med pollenallergi är ovetande om att det finns behandling med allergivaccin mot pollenallergi, män och yngre har generellt sett lägre kännedom om vaccinet.

Många patienter med pollenallergi har inte kontakt med vården och har därför inte en diagnos, men forskning visar att otillräckligt behandlad pollenallergi kan leda till astma hos barn. En [ny studie](#) visade att hela 30 procent av barnen med pollenallergi utvecklade astma, jämfört med barn som inte hade pollenallergi där bara drygt en av tio astma utvecklade astma. Det är viktigt att barn med allergi även utreds för astma om det finns tecken på det – och tvärtom. För ett barn med svår pollenallergi finns även allergivaccination - en behandling som studier till och med visat kan förebygga astma hos barnet.

Vi anser att nationella behandlingsriktlinjer/rekommendationer (med behandlingstrappa) för sjukdomar som bl a eksem och astma behöver ingå i kompetensutvecklingen för att apotekspersonalen ska kunna ge bra råd till patienten och veta när hänvisning behöver ske till vården, exempelvis då receptfria mediciner och behandling inte hjälper, men även för att undvika att sjukdomen förvärras.

Tillgänglighet:

Apotekspersonalen och apotekens ägare behöver även ha kunskap om tillgänglighet till apotekens lokaler för personer med funktionsnedsättning, bl a allergi och annan överkänslighet. Det handlar exempelvis om att personalen helst inte bör använda parfym och parfymerade produkter under arbetstid, placering av oparfymerade produkter åtskilt från parfymerade, att undvika test av parfymerade produkter i lokalerna och inte tillåta att sällskapshundar tas med i lokalerna (med undantag för ledar- och assistanshundar).

- **Vi tillstyrker förslaget i § 3 b om att personal som inte är farmaceut för att uppfylla krav på kompetens minst ska ha genomgått motsvarande ett års dokumenterad heltidsutbildning** som inkluderar både teori och praktik inom:
 1. Sjukdomslära och fysiologi inom egenvård
 2. Användning och funktion av läkemedel och andra produkter för egenvård som tillhandahålls på öppenvårdsapotek
 3. Kundkommunikation inklusive tystnadsplikt och integritetsskydd
 4. Tillämplig reglering vid information och rådgivning om egenvård
- **Vi tillstyrker förslaget i 29§ om att dokumentation om utbildning av personal som arbetar med egenvård i öppenvårdsapotek ska bevaras och hållas tillgänglig** under hela anställningstiden och tre år från anställningens upphörande.

Med vänlig hälsning,

Mikaela Odemyr
ordförande, Astma – och Allergiförbundet

*) Källor: miljöhälsorapport 2017 och miljöhälsorapport 2021